

Gönderilme Tarihi (Submitted) : 20.01.2023
Revizyon Tarihi (Revised) : 26.05.2023
Kabul Tarihi (Accepted) : 31.05.2023

TURED
JOTOĞ

Turist Rehberliği Meslek Etiği Konulu Ulusal Makale ve Tezlerin Bibliyometrik Analizi

Bibliometric Analysis of National Articles and Theses on Tourist Guiding Professional Ethics

Doç. Dr. İbrahim İLHAN

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Türkiye
Nevsehir Haci Bektas Veli University, Faculty of Tourism, Turkey
E-Mail: ibrahim@nevsehir.edu.tr

Seda ÇİÇEKLİ AYYILDIZ

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Turizm Araştırmaları Enstitüsü, Türkiye
Nevsehir Haci Bektas Veli University, Institute of Tourism Research, Turkey
E-Mail: seda.cicekli2@gmail.com

Aslı Sultan EREN

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Turizm Araştırmaları Enstitüsü, Türkiye
Nevsehir Haci Bektas Veli University, Institute of Tourism Research, Turkey
E-Mail: aslisultan12@gmail.com

Öz

Amaç ve Önem: Bu çalışma, turist rehberliği etik konulu ulusal alan yazında bulunan tez ve makalelerin bibliyometrik analize tabi tutulması amacıyla yapılmıştır. Çalışma, ulusal alan yazındaki turist rehberliği etiği konulu çalışmaların tarihsel süreçteki gelişimini belirleme açısından önem taşımaktadır.

Yöntem: Araştırmada karma araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada veri seti olarak "turist rehberliği meslek etiği" konulu makaleler ve tezler kullanılmıştır. Toplam 10 adet çalışma veri setine dâhil edilmiştir. Veri seti 4 tez, 6 makaleden oluşmaktadır. Çalışmada kullanılan parametreler; tarih aralığı, yazar sayısı, yöntem, veri toplama tekniği, elde edilen veri seti, çalışma türü ve veri tabanıdır.

Bulgular: Turist rehberliği meslek etiği konulu çalışmaların son yıllarda önem kazanmış olduğu, çalışmalarda çoğunlukla nicel araştırma yöntemlerinin uygulandığı, veri toplama tekniği olarak anketin tercih edildiği ve veri kaynağı olarak genellikle turistlerin tercih edildiği görülmektedir. Turist rehberlerinin diğer paydaşlarla olan etik değerlerinin ölçülmediği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Özgünlük/Bilimsel Katkı: Konu ile ilgili yapılan çalışmaların ilk bibliyometrik analizidir. Çalışma, turist rehberliği meslek etiği konusundaki çalışmaların azlığına ve böylece yeni araştırmalar ile doldurulması gerekli bir boşluğa işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Turist rehberliği, meslek etiği, bibliyometrik analiz

Makale Türü: Araştırma makalesi

Abstract

Purpose and Importance: This study was conducted with the aim of subjecting the theses and articles in the national literature on tourist guidance ethics to bibliometric analysis. The study is important in terms of revealing the historical development of studies on tourist guidance and ethics in the national literature.

Methodology: Mixed research method was used in the research. In the research, articles and theses on "tourist guidance professional ethics" were used as a data set. A total of 10 studies were included in the dataset. The data set consists of 4 theses and 6 articles. Parameters used in the study; date range, number of authors, method, data collection technique, data set, study type and database/index.

Atf için (for cited): İlhan, İ., Çiçekli Ayyıldız, S. & Eren, A. S. (2023). Turist rehberliği meslek etiği konulu ulusal makale ve tezlerin bibliyometrik analizi, *Turist Rehberliği Dergisi*, 6(1), 1-11.

Findings: It is seen that studies on tourist guiding professional ethics have gained importance in recent years, quantitative research methods are mostly applied in studies, questionnaires are preferred as data collection technique, and tourists are generally preferred as data source. It was concluded that the ethical values of tourist guides with other stakeholders were not measured.

Originality/Value: It is the first bibliometric analysis of related topic. The findings confirm that the subject of professional ethics of tourist guiding has not received sufficient attention in the national literature. Revealing of and drawing attention to the current situation of the professional ethics of tourist guiding in the literature may contribute to future researches.

Keywords: Tour guiding, professional ethics, bibliometric analysis

Paper Type: Research article

Giriş

Etik, bir ortamda bireyin “kötü” ya da “yanlış” davranışların yerine “iyi” ve “doğru” davranışları sergilemeye yönelen bir kavramdır (Sims, 1992). Mesleki hayatta ise etik; iş hayatını ve sosyal hayatı belli bir düzene koymaya öncülük eden ve neredeyse tüm mesleklerde bulunan, mesleğin çalışma koşullarını oluşturan gereklilikler bütünü olarak tanımlanmaktadır. Bu gereklilikler aynı zamanda mesleki etik olarak da adlandırılmaktadır (Koocher & Keith-Spiegel, 2016). Mesleki etik kuralları, bir iş yerinde iş görenlerin iyi hizmet verebilme ve profesyonelliği koruma bakımından oldukça önemlidir (Eren, 2022). Meslek etiği turist rehberliği mesleği içinde oldukça önemli bir kavramdır. Turist rehberliği, emeğin yoğun olduğu turizm sektörünün önemli bir bileşeni olup, sektörünün birçok paydaşı ile ortak çalışmalar yürütmektedir ve bu durum turist rehberlerine birçok sorumluluk yüklemektedir (Cohen, 1985; Çokal, 2019). Bu sorumluluklardan biri ve son derece önemli olanı ise etik kurallara uymaktır (Zengin, Eker & Erkol Bayram, 2017). “Kültür elçisi”, “kültürlerarası köprü”, “ülkenin görünen yüzü” gibi doğrudan ciddi sorumluluklar yükleyen sıfatlarla anılan turist rehberlerinin, ülkeleri adına kayda değer bir görev üstlendiklerinin bilincinde olmaları gerekmektedir (Yarcan, 2007). Turistlerle doğrudan iletişim ve etkileşim kurması sebebiyle, turist rehberlerinin tur süresince sergiledikleri tutum ve davranışlar, turistlerin tutum ve davranışlarını da etkilemektedir (Çokal, 2019; Çokal & Yılmaz, 2020).

Bibliyometrik analiz ile turist rehberliği meslek etiği konulu ulusal makale ve tezlerin gelişim süreçlerinin ve özelliklerinin belirlenmesi çalışmanın temel amacıdır. Çalışma, turist rehberliği meslek etiği konusunun alan yazında yeterli biçimde yer almadığını ortaya koyması açısından önem taşımaktadır. Çalışma, kullanılan parametreler (tarih aralığı, yazar sayısı, yöntem, veri toplama tekniği, elde edilen veri seti, çalışma türü ve veri tabanı) dikkate alındığında turist rehberliği meslek etiği konulu çalışmaların gelişimi ve mevcut durumlarını açık biçimde ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra, örtük olarak, konunun çalışma yapılması gerekli değişik boyutlarına da dikkat çekmektedir. Örneğin; meslektaşları, bakanlık, acenteler, konaklama işletmeleri, yiyecek içecek işletmeleri, hediyelik eşya işletmeleri, yerel halkla ilişkileri gibi diğer paydaşlar ile olan ilişkiler.

1. Turist Rehberliği ve Meslek Etiği

Adı turist rehberliği olmasa bile, çağlar boyunca rehberliğin bir meslek olarak varlığını sürdürdüğü bilinmektedir (Çiçekli Ayyıldız, 2022). Zamanla gelişen meslek anlayışı, bugünün turist rehberliği mesleğinin oluşumuna katkı sağlamıştır (Eren, 2022). Dünya Turist Rehberleri Federasyon Örgütü’nün (WFTGA) tanımına göre turist rehberleri, yerli ve yabancı misafirlere daha önceden seçilmiş bölge ve dilde öncülük yapabilen, onlara bölgelerdeki kültürel ve doğal turistik çekicilikler ile ilgili önemli bilgileri sunabilen, farklı kültürler ve ülkeler arasında elçilik görevini üstlenen donanımlı bireylerdir (WFTGA, 2022).

Turist rehberliği mesleği, birçok insan tarafından farklı yer, insan ve kültür tanıma açısından keyif verici ve sosyallik sağlayan, kolay şekilde icra edilen bir meslek olarak düşünülmektedir (Öter, 2007). Fakat bu düşüncenin tam aksine turist rehberliği mesleği, turist rehberinden sürekli bilgi ve birikimini yenilemesini, dünyanın dört bir yanında oluşan olaylardan haberdar olmasını, farklı dallarda (din, mitoloji, arkeoloji, politika, ekonomi vb.) bilgi sahibi olmasını, yoğun mesai saatleri içerisinde fiziksel bir güç harcamasını gerekli kılar. Diğer bir ifade ile turist rehberliği, emek isteyen, birçok sorumluluğu ve zorluğu olan bir meslektir (Mancini, 2001). Turist rehberleri, yerli ve yabancı turistlere hizmet ederken birçok bilgi ve beceriye sahip olmalıdır. Meslek, konumu gereği tüm turizm paydaşları ile iletişim halinde olan dinamik bir yapıya sahiptir. (Düz, 2017). Bu özelliği sayesinde turist rehberlerinin pek çok kişi ve kurumun iletişim merkezi olduğunu söylemek mümkündür (Fennell & Malloy, 1999; Jamal & Camargo, 2014; Kim & Miller, 2008). Bu konum turist rehberlerinin dikkat etmesi ve uyması gereken pek çok sorumluluğu da beraberinde getirmektedir. Bu sorumluluklardan biri de turist rehberlerinin etik kurallara uyma zorunluluğudur (Çokal, 2019; Çokal & Yılmaz, 2020). Turist rehberliğinin mesleki önemi ve ülkeler açısından konumu düşünüldüğünde turist rehberlerinin etik kurallara uyması gerekliliğinin hayati öneme sahip olduğu anlaşılmaktadır (Fang & Wang, 2015; Wu, 2010).

WFTGA'nın (Dünya Turist Rehberleri Birlikleri Federasyonu) belirlemiş olduğu turist rehberlerinin uyması gereken mesleki etik kulları şu şekildedir (WFTGA, 2022):

- Turistlere verilen profesyonel rehberlik hizmetini ilgi ve sadakatle yerine getirmek, destinasyon ve ülke hakkında önyargı ve negatif düşünce oluşturabilecek propagandanın kaçınmak, ülke ve destinasyonu tarafsız bir dille tanıtmak.
- Hikâye, destan, mit, gelenekler ve düşünceler ile gerçekler arasındaki ayrımın farkında olarak anlatım yapmak.
- Meslektaşları ve turizm sektörü içinde bulunan tüm paydaşlarla kuvvetli bir iletişime sahip olmak ve adaletli karar almak.
- Rehberli turlarda, tur grubunun ekolojik, doğal, kültürel ve tarihi çevreye saygılı davranmasını sağlamasının yanı sıra yerel halkın sahip olduğu değerlere de saygılı davranmalarını sağlaması için çaba göstermek ve destinasyon imajının gelişimine katkı sağlamak.
- Turizm seyahati kapsamında gidilen ülkenin temsilcileri olarak turistleri ağırlamak, ülke ve destinasyona uluslararası yüksek itibar kazandıracak şekilde anlatım yapmak.

WFTGA'nın hazırlamış olduğu ve dünya çapında turist rehberlerinden uyulması beklenen turist rehberlerinin etik kuralları, genellikle turist rehberinin vereceği hizmetin nasıl olması gerekliliği üzerinde durmuştur. Etik kuralların dünya genelinde bulunan tüm turist rehberlerine hitap edebilecek ve tüm toplumların sahip olduğu değerleri koruyabilecek kapsamda hazırlanmış olduğu görülmektedir. Turist rehberliği etik kuralları Türkiye açısından daha ayrıntılı ele alınmıştır. 2014 yılında yürürlüğe giren Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği'nde değinilen turist rehberliği meslek etiği kuralları şu şekilde ifade edilmiştir (Resmi Gazete, 2014):

- a) Kültür, tarih ve turizm bilincine sahip olmak,*
- b) Yasal kurallara ve hizmet standartlarına uygun davranmak,*
- c) Dürüst, tarafsız, insan ve toplum değerlerine saygılı ve nezaketli olmak,*
- d) Güvenilir ve sorumluluk sahibi olmak,*
- e) Görev ve yetkilerini haksız çıkar sağlamak amacıyla kullanmamak,*

- f) Tarihi, kültürel, doğal varlıkları ve çevreyi korumak,
g) Görev ve yetkisi dışında beyanda bulunmamak, gerçek dışı beyanda bulunmamak, her türlü ayrımcılıktan kaçınmak,
h) Mesleğin güven ve saygınlığını, mesleki dayanışmayı zedeleyici tutum ve davranışlardan özenle sakınmak,
i) Meslektaşları arasında haksız rekabete yol açacak her türlü tutum ve davranışlardan kaçınmak,
j) Kişisel politik, ekonomik ve sosyal görüşlerini genel görüş olarak açıklamamak,
k) Hediye alma ve menfaat sağlama yasağına uymak,
l) Meslekten geçici men veya meslekten çıkarma cezası almış olması durumunda çalışma kartını tebliğ belgesinde belirtilen süre içinde teslim etmek zorundadır.”

Yukarıda belirtilen etik kurallara uyulmadığı takdirde uygulanacak olan cezai işlemler ise 2012’de yürürlüğe giren 6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu’nda şu şekilde belirtilmiştir (Resmi Gazete, 2012):

“a) Uyarma cezası; mesleğin icrasında daha dikkatli davranması gerektiğinin turist rehberine yazılı olarak bildirilmesidir. Uyarma cezası aşağıdaki hâllerde verilir:

1. Meslek icra edilirken çalışma kartının veya turist rehberliği sözleşmesinin bulundurulmaması,
2. Meslek icra edilirken çalışma kartının görünür şekilde taşınmaması.

b) Kınama cezası; mesleğini icra ederken kusurlu davranışının turist rehberine yazılı olarak bildirilmesidir. Kınama cezası aşağıdaki hâllerde verilir:

1. Tüketicinin yanıtılması suretiyle iş alınması,
2. Fiilin niteliği ve sonuçları itibarıyla daha ağır bir disiplin cezasını gerektirmediği hâllerde işin taahhüde aykırı olarak ifa edilmesi,
3. Meslek etik ilkelerine aykırı davranılması,
4. Turist rehberliği sözleşmesi yapmadan veya taban ücretin altında çalışılması,
5. Uyarma cezasının uygulandığı tarihten itibaren altı ay içinde ikinci kez uyarma cezası gerektiren bir fiilin işlenmesi.

c) Meslekten geçici men cezası; turist rehberinin mesleği icra etmesinin bir aydan bir yıla kadar yasaklanmasıdır. Meslekten geçici men cezası aşağıdaki hâllerde verilir:

1. 14.9.1972 tarihli ve 1618 sayılı Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Kanununun 30 uncu maddesinin üçüncü fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere haklı veya zorunlu bir neden olmaksızın turun süre ve güzergâhının değiştirilmesi,
2. Yetkililerce yapılan denetimlerde bilgi vermekten kaçınılması,
3. Gerçeğin gizlenmesi, yalan veya eksik bilgi verilmesi,
4. Turist gruplarına veya turistik kuruluşlara kasıtlı olarak zarar verilmesi,
5. Turizm meslek kuruluşlarına, yöneticilerine, çalışanlarına veya mesleğe karşı güven ve itibarı zedeleyecek veya turizme zarar verecek nitelikte haksız söz ve davranışlarda veya seyahat acenteliği niteliğinde faaliyette bulunulması.

6. *Kanuni istisnalar saklı olmak üzere mesleğin çalışma kartı alınmadan veya çalışma kartında belirtilen dil veya diller dışında icra edilmesi,*
 7. *Bölgesel turist rehberlerinin, bölgesi dışında turist rehberliği faaliyetinde bulunması,*
 8. *Seçimlerin bu Kanuna ve bu Kanun uyarınca belirlenen kurallara uygun şekilde yapılmasının engellenmesi,*
 9. *Aynı yıl içinde iki kez kınama cezası alınması.*
- ç) *Meslekten çıkarma cezası; ruhsatnamesinin geri alınarak turist rehberi unvanının kaldırılması ve turist rehberinin oda üyeliğinden silinmesidir. Meslekten çıkarma cezası aşağıdaki hâllerde verilir:*
1. *Ülke yararına ve milli onura aykırı hareket, söz ve davranışlarda bulunulması,*
 2. *İki kez seyahat acentalığı niteliğinde faaliyette bulunulması,*
 3. *Turist rehberi unvanı, ruhsatname veya çalışma kartı kullanılarak suç işlendiğinin veya işlenmesine yardım edildiğinin mahkeme kararıyla tespit edilmesi.*
 4. *Mesleğe ilişkin iş ve işlemlerde sahte belge kullanılması veya yalan beyanda bulunulması.*
 5. *Meslekten geçici men cezası uygulanan ilk filin işlendiği tarihten itibaren beş yıl içinde toplamı iki yılı aşacak şekilde meslekten geçici men cezası gerektiren fiillerin işlenmesi,*
 6. *Kanuni istisnalar saklı olmak üzere çalışma kartı almadan turist rehberliği hizmeti sunulduğunun iki kez tespit edilmesi.”*

Turist Rehberliği Meslek Kanunu ve Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği'nde açık bir şekilde ifade edilen etik kurallar ve uyulmadığı takdirde uygulanacak cezalar, turist rehberliği mesleğinin ülke çapındaki öneminin büyüklüğünü gösterir niteliktedir. Turist rehberlerinin etik kuralları hem mesleğin hem de ülke ve destinasyonun itibarını korumaktadır (Çokal & Yılmaz, 2020; Fennell & Malloy, 1999; Wu, 2010).

2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın amacı, turist rehberliği meslek etiği konulu ulusal makale ve tezlerin gelişim süreçleri ve özelliklerinin belirlenmesidir. Konu ile ilgili alan yazın taraması yapıldığında, turist rehberliği meslek etiği ile ilgili çalışmalar (Çokal & Yılmaz, 2020a; Çokal & Yılmaz, 2020b; Çokal, 2019; Çokal, 2019; Dünder & Aslantürk, 2022; Düz, 2017; Eren, 2022; Nebioğlu, 2013; Toksöz, 2015; Yarcın, 2007) olduğu görülmektedir. Buna bağlı olarak, turist rehberliği meslek etiği ile ilgili çalışmaların alan yazında yeteri kadar çalışılmadığını ortaya koyması açısından çalışma önem taşımaktadır.

3. Yöntem

Çalışmada bibliyometrik analiz kullanılarak Türkiye’de yayımlanan “turist rehberliği meslek etiği” konulu tez ve makaleler incelenmiştir. Bibliyometrik analiz sayesinde bilimsel açıdan yararlanılan iletişim araçlarında yayınlanan benzer konulu çalışmaların karşılaştırılması konunun süreç içerisindeki gelişimini görmeye ve konunun önemini kavramaya yardımcı olmaktadır (Ulu & Akdağ, 2015; Güneş vd., 2022). Bu yöntem sayesinde; konuya ilişkin alan yazının gelişmesi, konu hakkında yazılmış olan tez ve makalelerin özelliklerinin saptanması ve turist rehberliği meslek etiği konusunun önemini yeniden vurgulanması amaçlanmaktadır.

Çalışma turist rehberliği meslek etiği ve Türkçe alan yazında yayınlanan çalışmalarla sınırlandırılmıştır. Çalışmanın evreni ulusal alan yazında yayınlanmış ve iletişim araçlarında yer alan turist rehberliği meslek etiği ve etik davranışlar konulu makaleler ve tezlerdir. Bu kapsamda yapılan incelemeler sonucu 6 adet makale 4 adet lisansüstü teze ulaşılmıştır. Çalışmaların yapıldığı tarih aralığı, yazar sayısı, yöntem, veri toplama tekniği, elde edilen veri seti, çalışma türü ve veri tabanı bibliyometrik analize tabi tutulmuştur.

4. Bulgular

Ulusal alan yazında turist rehberliği meslek etiği konulu yayınlar üzerine yapılmış olan çalışmaların bibliyometrik analize tabi tutulması sonucu elde edilen bulguların ayrıntıları aşağıdaki şekillerde sunulmaktadır.

Tablo 1

Bibliyometrik Analiz Sonuçları

		f	%			f	%
Tarih	2007-2014	3	30	Yazar sayısı	Tek yazar	6	60
	2015-2022	7	70		Çift yazar	4	40
Yöntem	Nitel	3	30	Çalışma Türü	Makale	6	60
	Nicel	7	70		Tez	4	40
Veri Toplama Tekniği	Anket	7	70	Veri Seti	Turist rehberi	3	30
	Mülakat	2	20		Turist	6	60
	İçerik Analizi	1	10		Doküman	1	10
İndeks	TR Dizin	6	60				
	Yök Tez	4	40				

Tablo 1’de görüldüğü gibi turist rehberliği meslek etiği konulu çalışmaların büyük çoğunluğunun (%70) 2015 – 2022 yılları arasında yapıldığı tespit edilmiştir. Bunun neticesinde; son yıllarda turist rehberliği meslek etiği konusuna olan ilginin arttığı söylenebilir. Turist rehberliği meslek etiği konulu yayınların yazar sayılarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Turist rehberliği meslek etiği araştırmalarında kullanılan yöntemlerin %70 oranı ile nicel olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda araştırmacıların daha çok tercih ettiği yöntemin nicel araştırma yöntemleri olduğu söylenebilir. Turist rehberliği meslek etiği çalışmalarının veri toplama tekniğine göre dağılımları incelendiğinde, araştırmacılar tarafından sıklıkla tercih edilen veri toplama tekniğinin anket tekniği (%70) olduğu görülmektedir. Turist rehberliği meslek etiği konulu çalışmaların veri setlerinin üç farklı evrene bölündüğünü görmekteyiz. Araştırmacılar tarafından turist rehberlerinin meslek etiği konusunun sıklıkla turistlerin (%60) bakış açısı ile ele alındığını söylemek mümkündür. Turist rehberliği meslek etiği alanında yapılmış çalışmaların %60’ının makale olduğu, %40’ının da tez olduğu görülmektedir. Son olarak turist rehberliği meslek etiği konulu çalışmaların çoğunluklu olarak (%60) TR dizinde yayımlandığı görülmektedir.

Tablo 2

Turist Rehberliği ve Etik Konularında Yapılan Araştırmalar

Yazarlar	Çalışma türü	Çalışmanın Adı	Araştırma Alanı	Yöntem	Sonuç
Eren, 2022	Tez	Turist Rehberlerinin Etik Davranışlarının, Turist Tatminine, Tekrar Ziyaret ve Tavsiye Etme Eğilimlerine Etkisinde Cinsiyetin Rolü	Kapadokya Bölgesi'ni Ziyaret eden yerli ve yabancı turistler	Nicel araştırma yöntemi, Anket tekniği	Yerli ve yabancı turistlerin tatmin, tekrar ziyaret etme ve tavsiye etme eğilimleri üzerinde turist rehberlerinin etik davranışlarının etkisi tespit edilmiş ve cinsiyetin düzenleyici etkiye sahip olduğu belirlenmiştir.
Dündar & Arslantürk, 2022	Makale	Paket Turlarda Etik Dışı Davranışlar: Yabancı Turistler Üzerine Nitel Bir Değerlendirme	Çalışma kartı bulunan turist rehberleri	Nitel araştırma yöntemi, Mülakat tekniği	Turist rehberlerinin tur sırasında yaşamış oldukları etik sorunlar tespit edilmiştir.
Nebioğlu, 2013	Tez	Meslek Etiği: Turist Rehberleri Üzerine Araştırma	Tura katılan Alman, Rus, İngiliz turistler ile yerli turist grupları	Nicel araştırma yöntemi, Anket tekniği	Yerli ve yabancı turistlerin turist rehberlerinin pek çok davranışını etik bulmadığı sonucuna ulaşılmıştır.
Toksöz, 2015	Tez	Turist Rehberlerinin Meslek Etiği Algısının Ölçülmesi	Çalışma kartı bulunan turist rehberleri	Nicel araştırma yöntemi, Anket tekniği	Turist rehberlerinin yaş, mezuniyeti gibi değişkenlere göre etik algılarının farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır.
Çokal & Yılmaz, 2020	Makale	Turist Rehberlerinin Etik Davranışlarının Destinasyon İmajına Etkisi: Kapadokya Örneği	Kapadokya Bölgesi'ni Ziyaret eden yerli ve yabancı turistler	Nicel araştırma yöntemi, Anket tekniği	Turist rehberlerinin etik davranışlarının destinasyon imajını etkilediği tespit edilmiştir.
Düz, 2017	Makale	Turist Rehberliğinde Meslek Etiği İlkelerinin Faydacı Etik Yaklaşımı ile Belirlenmesi	Çalışma kartı bulunan turist rehberleri	Nitel araştırma yöntemi, Mülakat tekniği	Çalışma sonuçlarına göre turist rehberliği mesleğinde etik ilkeler turist rehberlerinin taşıdığı mesleki sorumluluklar, rehberlerin kendi aralarındaki ilişkiler, rehberlerin turistler ve diğer turizm paydaşlarıyla ilişkileri çerçevesinde gelişmektedir.
Çokal & Yılmaz, 2020	Makale	Turist Rehberinin Performansının Destinasyon İmajına Etkisinde Etik Davranışlarının Rolü	Kapadokya Bölgesi'ni Ziyaret eden yerli ve yabancı turistler	Nicel araştırma yöntemi, Anket tekniği	Turist rehberlerinin performansının destinasyon imajına olan etkisinde etik davranışların düzenleyicilik rolü olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2

Turist Rehberliği ve Etik Konularında Yapılan Araştırmalar (Devamı)

Yarcan, 2007	Makale	Profesyonel Turist Rehberliğinde Mesleki Etik Üzerine Kavramsal Bir Değerlendirme	İkincil veri kaynakları	Nitel araştırma yöntemi, Doküman analizi	Turist rehberliği meslek etiği kurallarına yeni öneriler sunulmuştur.
Çokal,2019	Makale	Turist Rehberlerinin Performansına ve Etik Davranışlarına Yönelik Turist Algılarının İncelenmesi	Nevşehir ilini ziyaret eden yerli ve yabancı turist	Nicel araştırma yöntemi, Anket tekniği	Turist rehberinin performansı ve etik davranışları bir arada ele alınarak turistlerin buna ilişkin algıları ortaya koyulmuştur.
Çokal, 2019	Tez	Turist Rehberlerinin Performansının Destinasyon İmajına Etkisinde Etik Davranışlarının Düzenleyici Rolü: Nevşehir Örneği	Nevşehir ilini ziyaret eden yerli ve yabancı turist	Nicel araştırma yöntemi, Anket tekniği	Turist rehberlerinin iyi performans sergilediklerini, performanslarını sergilerken etik davranışlarda bulduklarını ve turistlerin Nevşehir yönelik olumlu bir imaja sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Yukarıdaki tabloda gösterildiği üzere araştırma kapsamında incelenen turist rehberliği meslek etiği konulu çalışmalar ve bu çalışmaların elde ettiği sonuçlar gösterilmiştir.

Şekil 1

Kelime Bulutu

Şekil 1’de çalışmalarda en sık kullanılan kelimeler verilmiştir. En çok tekrar edilen kelimelerin “turist rehberliği” ve “etik davranışlar” olduğu tespit edilmiştir. Konu ile birebir bağlantısı olan bu kelime öbeklerinden, genellikle araştırmacıların turist rehberlerinin etik davranışları üzerine odaklandığı anlaşılabilmektedir. Ardından, “Kapadokya Bölgesi”, “turist” ve “destinasyon imajı” gibi kavramların sıklıkla tekrar edildiğini söylemek mümkündür. Araştırmaların genellikle Kapadokya Bölgesini ziyaret eden yerli ve yabancı turistler kapsamında ve turist rehberlerinin etik davranışlarının destinasyon imajına olan etkisini ölçme için yapılan çalışmaların ağırlıklı olduğunu söylemek mümkündür.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmanın amacı ve önemi doğrultusunda geliştirilen bu çalışmada, turist rehberliği meslek etiği konusunun alan yazındaki mevcut durumuna vurgu yapılmak istenmiştir. Araştırma kapsamında geliştirilen parametreler ile ulusal alan yazında yapılmış olan turist rehberliği meslek etiği konulu çalışmaların zaman içerisinde göstermiş olduğu gelişim ve yoğunluk düzeyi bibliyometrik analiz ile saptanmaya çalışılmıştır.

Araştırmada elde edilen sonuçlara göre; turist rehberliği meslek etiği konulu çalışmalara olan ilginin son 10 yılda arttığı, ancak yayınların sınırlı olduğu tespit edilmiştir. Araştırmacılar turist rehberlerinin mesleki etik davranışlarını genellikle turistler üzerinden ölçmeyi tercih etmişlerdir. Bu durum araştırmacıların turist rehberlerinin etik davranışlarını ölçerken turist odaklı hareket ettiklerini göstermektedir. Yapılan çalışmaların pek çoğu nicel araştırma yöntemlerinden anket tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Sadece iki nitel araştırma bulunmaktadır. Araştırmaların çoğu TR Dizinde yayımlanmış makalelerdir.

Sonuç olarak, turist rehberliği ulusal ve uluslararası açıdan önem taşıyan bir meslek ve turist rehberliği meslek etiği konusu araştırmaya değer bir konudur. Konu ile ilgili yapılan araştırmaların ulusal yazına önemli katkı sağladığı söylenebilir. Günden güne araştırmacılar tarafından daha fazla dikkate alınmasına rağmen, yayın sayıları bu denli önemli bir konunun henüz yeterli ilgiyi görmemiş olduğuna işaret etmektedir.

Araştırma kapsamında; turist rehberliği meslek etiği araştırmalarının genellikle turist rehberi ya da turist özelinde araştırıldığı ve araştırma sayısının yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Turist rehberlerinin diğer paydaşlar ile olan ilişkilerini (meslektaşları, seyahat acenteleri, konaklama işletmeleri, yiyecek içecek işletmeleri, hediyeleşme işletmeleri, yerel halkla ilişkileri ve benzerleri gibi) incelenmesini içerecek kapsamlarda yeni çalışmalar önerilebilir. Araştırma ulusal yazın temel alınarak, sadece Türkçe yazılmış olan lisansüstü tezlerin ve makalelerin bibliyometrik analizi ile sınırlı tutulduğundan, uluslararası alan yazında yer alan çalışmaların incelenmesi önerilebilir.

Kaynakça

- Cohen, E. (1985) The tourist guide. *Annals of Tourism Research* 12(1), 5–29.
- Çiçekli Ayyıldız, S. (2022) *Turist rehberlerinin iş ve yaşam doyumunun mesleki bağlılık düzeylerine etkisi* (Tez No. 736777) [Yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Çokal, Z. (2019), Turist rehberlerinin performansına ve etik davranışlarına yönelik turist algılarının incelenmesi. *BAİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 19(4), 1143–1168.
- Çokal, Z. & Yılmaz, İ. (2020). Turist rehberinin performansının destinasyon imajına etkisinde etik davranışlarının rolü. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi* 15(2), 493–518.
- Düz, B. (2017) Turist rehberliğinde meslek etiği ilkelerinin faydacı etik yaklaşımı ile belirlenmesi. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 10(2), 1639 1661.
- Eren, A.S. (2022) *Turist rehberlerinin etik davranışlarının, turist tatminine, tekrar ziyaret ve tavsiye etme eğilimlerine etkisinde cinsiyetin rolü* (Tez No. 735676) [Yüksek lisans tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

- Fang, F. & Wang, C. (2015). A study on the factors influencing the professional ethics of tourist guides by IPA. *Journal of Anhui Agricultural University*, 4.
- Fennell, D. A. & Malloy, D. C. (1999). Measuring the ethical nature of tourism operators. *Annals of Tourism Research* 26(4), 928–943.
- Güneş, S. G., Gündoğdu, K. & Aksu, H. S. (2022) Ulakbim tarafından taranan ulusal hakemli dergilerde yayımlanmış gönüllü turizm konulu makalelerin bibliyometrik analizi. *GSI Journals Serie A: Advancements in Tourism Recreation and Sports Sciences*, 5(1), 1-15.
- Jamal, T. & Camargo, B. A. (2014). Sustainable tourism, justice and an ethic of care: Toward the just destination. *Journal of Sustainable Tourism*, 22(1), 11–30.
- Kim, N. Y. & Miller, G. (2008). Perceptions of the ethical climate in the Korean tourism industry. *Journal of Business Ethics*, 82(4), 941–954.
- Koocher, P. G. & Keith-Spiegel, P. (2016). *Ethics in psychology and the mental health professions standart and cases*. (4. edition). Oxford University Press.
- Mancini, M. (2001). *Conducting tours*. (3.edition). Delmar Publishers.
- Öter, Z. (2007). *Seyahat acentelerinde pazarlama bilgi sistemlerine turist rehberlerinin katkıları: Ege bölgesi örneği* (Tez No. 208494) [Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Resmi Gazete, (2012). 6326 Sayılı Turist Rehberliği Mesleği Kanunu. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/06/20120622-2.htm> (29 Ocak 2022).
- Resmi Gazete, (2014). Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/12/20141226-25.htm> (26 Mart 2022).
- Sims, R. R. (1992) The challenge of ethical behavior in organizations. *Journal of Business Ethic*, 11(7), 505–513.
- Ulu, S. & Akdağ, M. (2015). Yayımlanan hakem denetimli makalelerin bibliyometrik profili: Selçuk Dergisi Örneği. *Selçuk İletişim*, 9(1), 5-21.
- Wu, X. (2010). Professional ethical behaviour of tour guides: Structural composition and influencing reasons. *Tourism Science*, 24(06), 28-38.
- WFTGA (2022) The code of guiding practice. <https://wftga.org/about-us/the-code-of-guiding-practice/> (20 Mart 2022).
- Yarcan, Ş. (2007) Profesyonel turist rehberliğinde mesleki etik üzerine kavramsal bir değerlendirme. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi* 18(1), 33-44,
- Zengin B, Eker, N. & Erkol Bayram, G. (2017). Turist rehberliği meslek kanununun profesyonel turist rehberlerince değerlendirilmesi. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi* 14(2), 142–156.

ETİK ve BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara ve bilimsel atf gösterme ilkelerine riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Turist Rehberliği Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir. Yazarlar etik kurul izni gerektiren çalışmalarda, izinle ilgili bilgileri (kurul adı, tarih ve sayı no) yöntem bölümünde ve ayrıca burada belirtmişlerdir.

ARAŞTIRMACILARIN MAKALEYE KATKI ORANI BEYANI

1. yazar katkı oranı : %35
2. yazar katkı oranı : %32,5
3. yazar katkı oranı : %32,5